

COI0X00MDXZK

Česká obchodní inspekce
Štěpánská 15, Praha 2, 120 00

Praha 19.03.2015
Čj. ČOI 33306/15/0100

Vážený pane doktore,

dne 23. 1. 2015 mi byla doručena Vaše zpráva o šetření z vlastní iniciativy ve věci výkonu dozoru nad výpočtem roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr (dále též zpráva). Sp. zn. 4238/2014/VOP/PN. Současně s doručením této zprávy jste mne dopisem datovaným dnem 21. 1. 2015 požádal o podání vyjádření k závěrům šetření a dále, abych Vás informoval o přijatých opatřeních.

Na základě výše uvedené výzvy k vyjádření se k závěrům šetření a požadavku na sdělení přijatých opatření si Vám dovoluji sdělit následující.

V pododdílu C.1 zprávy nazvaném „Zákonná úprava roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr a jejího výpočtu“, se vyjadřujete ke způsobu výpočtu roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr (dále jen RPSN) v tom smyslu, že výpočet, který preferuje Česká obchodní inspekce (dále též ČOI), nepovažujete za správný a uvádíte některé důvody, které Vás k tomuto závěru vedly.

Úvodem si Vás dovoluji informovat, že v případě rozložení úvěru na dvě části, tedy samotný spotřebitelský úvěr a úvěr na poplatek, má především výukový význam a demonstruje proces, jak vzniká Vámi preferovaná varianta výpočtu RPSN jako celek. Současně je však potřeba doplnit, že existuje i názor, že v případě úvěrování poplatku na spotřebitelský úvěr se jedná o úvěr svého druhu.

Dále se podle svého vyjádření domníváte, že způsobem výpočtu, který ČOI preferuje, dochází ke snižování výše spotřebitelského úvěru o část úvěru použitou na zaplacení poplatku a konstatujete, že pro spotřebitele je irelevantní, v jaké části je úvěr použit na úhradu poplatků a v jaké části na úhradu zakoupeného zboží, neboť konečnou cenu zakoupeného produktu pro spotřebitele představují všechny vynaložené náklady. Současně vyslovujete názor, že tento postup důsledně a věrohodně zachycuje všechny finanční toky a ze skutečnosti, že zákon o spotřebitelském úvěru představuje transpozici unijní směrnice, dovozujete, že nejlépe zajišťuje vysokou úroveň ochrany práv spotřebitelů.

V uvedené souvislosti si Vás dovoluji informovat, že výpočet preferovaný ČOI vychází z dokumentů Evropské komise, Generálního ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele, které se danou problematikou a jejím uplatněním v praxi zabývají. V Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC (Consumer Credit Directive) in relation to costs and the

Annual Percentage Rate of charge¹ v prvním bodě na straně č. 11 autoři mj. uvádí, že podle článku 3 písm. l) směrnice, celková výše úvěru představuje maximální částku nebo úhrn částek poskytnutých spotřebiteli a jako taková tedy nezahrnuje částky na úhradu nákladů (např. administrativní náklady) spojených s úvěrem. Tyto částky jsou naopak náklady úvěru. Poznámka pod čarou pak obsahuje demonstrativní příklad, který tuto teorii převádí do praxe. Z obsahu textu a příkladu lze dovodit, že do celkové výše spotřebitelského úvěru by neměly být započítány náklady na jeho pořízení i přes skutečnost, že jsou financovány ze zdrojů věřitele.

Př.: Věřitel poskytne 5 000,- EUR, ale se spotřebitelem dohodne, že náklady (nebo jejich část) ve výši 100,- EUR budou financovány z této částky a nikoliv z jiných zdrojů spotřebitele. V takovém případě spotřebitel svobodně využije $5000 - 100 = 4900,-$ EUR, což je celková výše úvěru ve smyslu čl. 3 písm. l) směrnice. Pokud nebudou účtovány další poplatky, spotřebitel bude po dobu trvání úvěru splácet 5000,- EUR, přičemž tato částka zahrnuje náklady ve výši 100 EUR a celkovou výši úvěru (kterou měl spotřebitel skutečně k dispozici) 4900,- EUR.

Na základě výše uvedeného se tedy domníváme, že výpočet, který ČOI preferuje, svou konstrukcí vyhovuje požadavkům směrnice a tím i zákona o spotřebitelském úvěru. Současně je nám však známo, že u jiných státních orgánů i hospodářských subjektů je aplikován i Vámi preferovaný způsob výpočtu. S ohledem na skutečnost, že při korektním zadání vstupních údajů vedou oba způsoby výpočtu k získání stejné RPSN, nebyla ze strany ČOI vyloučena možnost použití kterékoliv z nich a to v návaznosti na konstrukci smlouvy o spotřebitelském úvěru, nebo předšmluvní informace, která je předmětem kontroly. V uvedené souvislosti však musím poznamenat, že plně souhlasím s tím, že postupy všech orgánů dozoru by měly být konzistentní a to nejen na národní úrovni, ale i na úrovni Evropské unie tak, aby byla zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele v rámci celého společenství. Závěrem si dovoluji poznamenat, že Česká obchodná inspekce sama iniciovala jednání s ostatními zainteresovanými stranami s cílem zajistit jednotnost způsobu výpočtu RPSN.

K hodnocení metodického vedení ze strany Ústředního inspektorátu ČOI uvedeného v pododdílu C.2 si dovoluji uvést následující. Pro výpočet RPSN na spotřebitelský úvěr jsou použitelné oba uvedené kalkulátory, přičemž každý z nich má své výhody a nevýhody. V některých případech se jeví jako efektivnější využití kalkulátoru ČOI, jehož verze jsou založeny více na manuálním zadávání vstupních dat a který představuje jednodušší nástroj pro výpočet RPSN a jindy se jako efektivnější jeví kalkulátor EU. V případě dodržení pravidel pro jejich využití jsou výstupní hodnoty RPSN shodné. Oba kalkulátory se tak mohou v rámci své funkcionality doplňovat a nic nebrání tomu, aby byly využívány současně. Ve své zprávě navrhuje vytvoření jedné, závazné kalkulačky, která by byla rovněž vyvěšena na webových stránkách ČOI, aby si spotřebitelé mohli zkontrolovat předložené výpočty. V této souvislosti bych rád poznamenal, že akceptuji Váš názor na určení jednoho z kalkulátorů jako výchozího (dále viz přijatá opatření), nicméně si nemyslím, že by tím mělo být vyloučeno používání druhého kalkulátoru (kalkulátor ČOI, který je pro výpočet RPSN používán od roku 2002 s tím, že znalost tohoto kalkulátoru umožňovala kontrolním pracovníkům pokračovat ve výkonu kontroly i za účinnosti nového zákona) jako nástroje k určení RPSN. Základem pro výpočet RPSN je vzorec uvedený v příloze zákona č. 154/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, v platném znění, a správné dosazení proměnných do tohoto vzorce. Kalkulátor je pak nástrojem, který lze k výpočtu použít. Využití druhého kalkulátoru ať již ke kontrole získaných výsledků, jejich komparaci, popřípadě odhalení nesprávností považuji za účelné, a to i z hlediska pochopení případných zákonitostí výpočtu. Z tohoto důvodu byly i příklady prezentované na pracovních poradách počítány na několika nástrojích (kalkulátorech), aby

¹ http://ec.europa.eu/consumers/archive/rights/docs/guidelines_consumer_credit_directive_sw2012_128_en.pdf

bylo zvýšeno vědomí kontrolních pracovníků a jejich praktické dovednosti. Pokud se jedná o tvorbu a případné zveřejnění vlastního kalkulátoru pro výpočet RPSN na webových stránkách ČOI, nedomnívám se v tuto chvíli, že by takový postup byl účelný. Prvním z důvodů, který mne k tomuto názoru vede, je skutečnost, že kalkulátor EU svou funkcionalitou daleko přesahuje všechny zjednodušené typy kalkulátorů, které jsou dostupné na různých webových stránkách. Ve vztahu ke spotřebiteli se ČOI vydala cestou zveřejnění odkazu právě na tento kalkulátor, doplněný o návod v českém jazyce, kde je možné výslednou RPSN ověřit.

Co se týká způsobu, kterým bude poplatek za poskytnutí úvěru do rovnice dosazen, domnívám se, že jsem se k této věci vyjádřil dostatečně v předchozím textu. Současně si však dovoluji znovu poznamenat, že ČOI je připravena svůj názor ve spolupráci s dalšími zainteresovanými orgány korigovat.

K Vašemu vyjádření týkajícímu se e-mailové zprávy ze dne 10. 4. 2014, jejímž obsahem bylo metodické usměrnění odpovědí na podání spotřebitelů týkajících se správnosti výpočtu RPSN, si dovoluji uvést, že jeho účelem bylo včas informovat spotřebitele o jeho právech v rámci civilního řízení a způsobu, jakým se takových práv má domáhat tak, aby nedocházelo ke zbytečnému prodlení při jejich uplatnění. Z kontrolní praxe je nám známo, že v některých případech je šetření podání týkajících se spotřebitelských úvěrů časově náročné a k ukončení šetření dochází po delším časovém období. Tato skutečnost by mohla mít negativní dopad na uplatnění práv, kterých se spotřebitel může bez ohledu na jednání ČOI již domáhat. V uvedené souvislosti si dovoluji poukázat na skutečnost, že v některých odpovědích, o kterých hovoříte, byl vysloven názor ČOI na výpočet RPSN a jeho správnost.

V kontextu vyřizování podání nelze nezmínit i Váš názor vyjádřený v pododdílu C.3, týkající se způsobu jejich vyřizování. Navrhujete, aby s ohledem na předpokládaný časový rozsah provedení kontroly byla spotřebiteli poskytnuta stručná a obecná informace o způsobu využití podání z hlediska dozorových oprávnění ČOI a následně po ukončení kontroly byla tato obecná odpověď doplněna informací o výsledku šetření. Taková informace by pak měla pro podatele zásadní význam při rozhodování, zda vůbec a jak bude dále v konkrétním případě postupovat. S Vaším návrhem nelze jinak než souhlasit. Nicméně se domnívám, že text návrhu odpovědi podatelů, který byl předmětem Vašeho zkoumání, tyto požadavky, vyjma informace o skutečnosti, že bude spotřebitel o výsledku kontroly informován po jejím ukončení, v plné míře naplňuje a navíc hned v úvodu informuje spotřebitele o jeho právech a umožňuje mu se případně rozhodnout již ve chvíli, kdy obdrží první reakci na své podání. Tím podle mého názoru dochází k eliminaci případného prodlení ve vztahu k uplatnění nároků spotřebitele vůči věřiteli.

Dále dáváme ke zvážení, zda v závěrečném stanovisku uvádět zmínku o vzniku legitimního očekávání na straně kontrolovaných osob (str. 6 druhý odstavec, str. 9 poslední odstavec). Tato otázka je totiž velmi komplikovaná, má mnoho rovin a může být v budoucnu předmětem sporu o náhradu škody vůči státu. Domníváme se, že její posouzení by mělo být ponecháno na soudu. V tomto směru odkazujeme např. na naši opačnou argumentaci ve vyjádření k žalobě společnosti *Proti rozhodnutí ústředního inspektorátu České obchodní inspekce č. j. ČOI6496/14/O100/2700/13/14/Hy/Št* ze dne 26. 5. 2014, cit: *„Žalobce však v prvé řadě nikdo nenutil, aby postupoval právě tak, jak postupoval. Spotřebiteli bez potřebné finanční hotovosti lze jistě půjčit na auto i mnohem jednodušším způsobem, než jaký zvolil žalobce. Chceme věřit, že se tak nedělo ve snaze dezorientovat spotřebitele poptávajícího v autobazaru úvěr, nicméně i pak je třeba, aby žalobce především sám sobě přičetl odpovědnost za to, že jím vystavěnou právní konstrukci nebyl s to uvést do souladu se závaznou právní úpravou a do vzorce pro výpočet RPSN dlouhodobě dosazoval chybně, čímž ji v řadě případů uměle snížil. Překomplikovanost žalobcova finančního produktu ve spojení s jistou skrytostí jeho metodického pochybení při dosazování do vzorce pak jistě ovlivnila i to, na co si žalobce tak vehementně stěžuje s tím, že jeho „legitimní očekávání“ pry*

bylo zklamáno, tedy okolnost, že jeho delikt nebyl odhalen ihned, jakmile se inspektoři s daným produktem setkali, nýbrž až po určité době.“

Vážený pane doktore, velmi si vážím Vašich názorů a doporučení, které jste v rámci svého šetření vyslovil. V této souvislosti si Vás dovoluji informovat o některých nápravných opatřeních, která budou, anebo již byla realizována.

Jak již bylo uvedeno, ČOI v době, kdy probíhalo Vaše šetření, zpřístupnila široké veřejnosti nejen odkaz na kalkulátor EU, ale i překlad návodu k jeho využití. V tuto chvíli tedy spotřebitel disponuje nejen samotným nástrojem pro výpočet RPSN se zkrácenou verzí návodu, ale i plnou verzí návodu, která mu umožňuje realizovat složitější výpočty RPSN než na jiných kalkulátorech.

V uvedeném mezidobí byl vydán příkaz ke kontrole spotřebitelského úvěru, který již obsahuje požadavek nejen na provádění kontrol RPSN a správnosti jejího výpočtu, ale i zaznamenání způsobu, jakým byl kontrolní výpočet proveden.

Regionální inspektoráty byly informovány o způsobu vyřizování podání týkajících se spotřebitelského úvěru ve smyslu, který je uveden v předchozím textu.

Jako výchozí pro výpočet RPSN bude ze strany ČOI využívána kalkulačka EU, která svou funkcionalitou pokrývá významnou část výpočtů RPSN na spotřebitelský úvěr. Tím bude zajištěna i kontinuita mezi kontrolními výstupy ČOI a nástrojem zpřístupněným prostřednictvím jejich webových stránek.

Bylo posíleno metodické vedení kontrol spotřebitelského úvěru a následně bude zefektivněna akceschopnost pracovní skupiny prostřednictvím vytvořením užšího pracovního týmu, schopného bezprostředně reagovat na aktuálně vzniklé problémy.

V souvislosti s kontrolou spotřebitelského úvěru došlo rovněž k úpravě rozsahu informací zadávaných do informačního systému tak, aby bylo možné získávat kvalitnější informace o vývoji a struktuře realizovaných kontrol.

S pozdravem

Ing. Mojmír Bezcný
ústřední ředitel
České obchodní inspekce

Vážený pan
JUDr. Stanislav Křeček
zástupce veřejné ochránkyně práv
Údolní 39
602 00 Brno